

Innst. S. nr. 220

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument nr. 8:62 (2007-2008)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Anders Anundsen og Kari Kjønås Kjos om å heve taket på utdanningsstøtten for yrkeshemmede

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i Revidert nasjonalbudsjett for 2008, legge frem forslag om å heve taket på utdanningsstøtten for yrkeshemmede."

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

KOMITEENS BEHANDLING

I forbindelse med komiteens behandling av representantforslaget ble det 7. april 2008 avholdt åpen høring.

Følgende organisasjoner deltok:

- Forum for fagskoler
- Norges Handikapforbund
- Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

Komiteen ba i brev av 26. februar 2008 om departementets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 27. mars 2008 følger vedlagt.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Sverre Myrli, fra Fremskrittspartiet, Robert Eriksson, Kari Kjønås Kjos og Kenneth Svendsen, fra Høyre, Martin Engeset, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund, fra Senterpartiet, Dagfinn Sundsbø, og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til Representantforslag nr. 62 (2007-2008) fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Anders Anundsen og Kari Kjønås Kjos med forslag om å heve taket på utdanningsstøtte for yrkeshemmede. Komiteen deler forslagsstillernes intensjon om at det er viktig at det opprettholdes gode og varierte utdanningstilbud for yrkeshemmede. Forslagsstillerne mener at et fornuftig og kortsiktig tiltak vil være å gi unntak i de aktuelle forskriftene for "utdanning som krever særskilt kostbart utstyr". Forslagsstillerne mener også at dersom det skal være et tak, bør det økes til 100 000 kroner pr. år.

Komiteen anser at det er viktig at yrkeshemmede gis mulighet for å ta hensiktsmessig utdanning som kan gi varig yrkesutdanning, noe også høringsnotatet fra Norges Handikapforbund har pekt på.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det i forbindelse med implementering av ny antidiskrimineringslov og oppfølging av denne, vil være naturlig at man også harmoniserer regelverk og forskrift både med hensyn til utdanning og nødvendig utstyr.

Beriktiget

Komiteen mener at det vil være hensiktsmessig at yrkeshemmede får vurdert sine muligheter på individuelt grunnlag og at det legges opp til et så fleksibelt utdanningsløp som mulig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at begrunnelsen for innføringen av treårsgrensen for utdanning som attføringstiltak, var å understreke at det er arbeid som er målet for attføring, og at attføringsstønad ikke skal fungere som et alternativ til alminnelig offentlig studiefinansiering. Disse medlemmer viser til at denne grensen ikke er absolutt. Når det oppfattes som nødvendig og hensiktsmessig for at en person med funksjonshemming skal kunne gjennomføre et utdanningsløp som er en forutsetning for å kunne få et varig arbeid, skal det i henhold til folketryktdloven § 11-6 gis unntak fra treårsregelen. Disse medlemmer understreker at det må være utsiktene til å kunne få varig tilknytning til arbeidslivet gjennom et tilpasset lengre utdanningsløp, sammenlignet med kortere attføringsopplegg, som må ligge til grunn for skjønnsutøvelsen i forbindelse med unntaksbestemmelsen.

Komiteen vektlegger at tilhørighet til arbeidslivet for alle som ønsker og kan er en viktig forutsetning for deltagelse i samfunnet.

Komiteen deler forslagsstillernes intensjon om at yrkeshemmede bør sikres et godt utdanningsløp og gis tilstrekkelig mulighet til å komme i arbeid gjennom omskolering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at utdanning under attføring er et av de hyppigst brukte tiltakene innen attføringssystemet. Flertallet viser til statsrådets svarbrev, datert 27. mars 2007, der det redegjøres for arbeidet med oppfølging av St.meld. nr. 9 (2006-2007), herunder en gjennomgang av de ulike stønadene i folketrygden, og til sine merknader til meldingen, om at det framtidige systemet i NAV i større grad skal individrettes med utgangspunkt i den enkeltes egne ressurser og behov. Flertallet viser dessuten til at statsrådets svarbrev avsluttes med at det også vil være naturlig å vurdere nærmere begrensningene som er satt når det gjelder skolegangstiltaket under attføring. Samtidig vil flertallet minne om muligheten som allerede finnes i dagens regelverk om unntak fra de generelle reglene om for eksempel stønadstak, dersom det er påkrevd for å gjennomføre nødvendige og hensiktsmessige tiltak.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til svarbrev fra statsråd Bjarne Håkon Hanssen av 27. mars 2008 som redegjør for at departementet for tiden arbeider med oppfølging av St.meld. nr. 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering. Statsråden henviser til at det i forbindelse med dette arbeidet vil være naturlig å vurdere nærmere begrensningene som er satt når det gjelder stønader for skolegangstiltaket under attføring.

Flertallet finner det derfor naturlig å avvente departementets arbeid med ulike stønader i folketrygden.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslår at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2009 kommer tilbake med en justering av kostnads-taket for utdanning som attføringsstønad.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker også en nærmere redegjørelse fra statsråden om usikkerhet, slik det fremkommer av høringsnotatet fra Forum for Fagskoler og tallene som ECON-analysen har lagt til grunn, om antall som deltok på utdanning som kostet mer enn taket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til den usikkerhet som nå må gjøre seg gjeldende hos mange yrkeshemmede som planlegger et utdanningsløp som starter høsten 2008, og hos dem som er i et utdanningsløp som de ikke har økonomi til å gjennomføre med dagens satser for stønad.

Disse medlemmer vil peke på den tverrpolitiske enigheten om at tilhørighet til arbeidslivet er en viktig forutsetning for deltagelse i samfunnet, og at yrkeshemmede bør sikres et utdanningsløp som gir gode muligheter for å komme i arbeid. Disse medlemmer mener det må være mulig for departementet å bidra til at flest mulig av dem dette gjelder, får muligheter til å gjennomføre et skoleløp som regnes som det optimale for den enkelte.

Statsbudsjettet for 2008 bekrefter at andelen av yrkeshemmede som tar utdanning som en del av attføringsløpet, fortsetter å synke fra 63,9 pst. i 2004 til 57,1 pst. i 2006. Disse medlemmer mener at en slik utvikling er bekymringsfull når vi vet at flere undersøkelser viser at det er en sterk sammenheng mellom utdanningsnivå og sannsynligheten for å være sysselsatt.

Disse medlemmer vil videre peke på at hele 2 000 studieplasser for de yrkeshemmede forsvant bare i løpet av det første året, etter at taket på utdan-

ningsstønaden ble innført. I fjor høst ble det besluttet å legge ned ytterligere tre store skoler i henholdsvis Oslo, Stavanger og Trondheim. 500 studieplasser gikk tapt, hvorav 200 var subsidierte plasser for yrkeshemmede.

Disse medlemmer anser det som svært viktig at det skal være mulig for yrkeshemmede å velge utdanningstilbud uavhengig av om tilbudet er offentlig eller privat. Det bør være egnetheten med hensyn til målet som ligger til grunn for den enkeltes valg og som vil gi det beste resultatet.

Disse medlemmer ønsker å bidra til å gjøre det mulig for dem som planlegger et utdanningsløp fra høsten 2008, å gjennomføre dette. Disse medlemmer anser det som uholdbart at yrkeshemmede skal måtte gå på attføringspenger et helt år, frem til skoleopptak høsten 2009, før de kan komme i gang med utdanningsløpet, slik resultatet vil bli dersom det blir nødvendig å vente med å få saken behandlet til høsten 2008 i forbindelse med statsbudsjettet for 2009.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i Revidert nasjonalbudsjett for 2008, legge frem for-

slag om å heve taket på utdanningsstøtten for yrkeshemmede."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i Revidert nasjonalbudsjett for 2008, legge frem forslag om å heve taket på utdanningsstøtten for yrkeshemmede.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:62 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Anders Anundsen og Kari Kjønås Kjos om å heve taket på utdanningsstøtten for yrkeshemmede - vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 29. april 2008

Karin Andersen

leder

André N. Skjelstad

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 27. mars 2008

Dokument nr. 8:62 (2007-2008) - forslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Anders Anundsen og Kari Kjønås Kjos om å heve taket på utdanningsstøtte for yrkeshemmede

Jeg viser til brev fra arbeids- og sosialkomiteen av 27. februar 2008 vedlagt Representantskapsforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Anders Anundsen og Kari Kjønås Kjos, som komiteen har fått til behandling. Forslaget er at "Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i Revidert nasjonalbudsjett for 2008, legge frem forslag om å heve taket på utdanningsstøtten for yrkeshemmede". Arbeids- og sosialkomiteen ber om departementets vurdering av forslaget.

Forslaget

Representantene foreslår på kort sikt å gi unntak i de aktuelle forskriftene for "utdanning som krever særskilt kostbart utstyr". På lengre sikt foreslås det å "sette taket for utdanningsstøtte på et realistisk nivå i forhold til de reelle kostnadene ved gjennomføring av utdanningen, alternativt å fjerne det helt". Et eventuelt tak bør etter forslagsstillernes mening økes fra 50 000 kroner per år og totalt 100 000 kroner over inntil tre år til 100 000 kroner per år i inntil 3 år.

Representantene begrunner sitt forslag til en økning eller fjerning av kostnadsbegrensningen på attføringsløp med følgende:

- Yrkeshemmede får ikke lenger anledning til å ta praktisk rettet yrkesutdanning ved fagskoler som tilbyr utdanning innen blant annet IT, media, multimedia, markedsføring, kontor og regnskap.
- Alternativet til kortere praktisk rettede utdanninger er offentlig høyskoleutdanning. Dette innebærer ofte at søkere må skaffe seg studiekompetanse. Totalt betyr dette et løp på 4-6 år.
- Lange løp fører til at mange gir opp utdanning som attføringstiltak.
- Skolegang ved fagskolene koster i realiteten 70-80 000 kroner per år. Det hevdes at dette medfører at noen privatskoler subsidierer Arbeids- og velferdsetaten, mens andre må legge ned grunnet kostnadstaket

Departementets vurdering

Attføringsytelser gis i forbindelse med gjennomføring av tiltak som er nødvendige og hensiktsmessige for at søker skal oppnå målet om arbeid. Yrkesrettet attføring kan skje i form av ulike kvalifiserings-

og arbeidstreningstiltak og kan gjennomføres i utdanningssystemet, ordinære bedrifter, attføringsbedrifter mv. Ordinær utdanning er blant de vanligste tiltakene.

Innføring av kostnadstak på 50 000 kr per år til finansiering av skolegang/utdanning for personer på attføring og øvre grense på 100 000 kr for hele "skolegangsløpet" ble fremmet i St.prp. nr. 1 (2002-2003). I Budsjett-innst. S. nr. 5 (2002-2003) fra kommunalkomiteen hadde flertallet i komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, følgende merknad: "... det er viktig å sette ei øvre grense for kostnader knytt til attføringsopplegg. Fleirtallet ber Regjeringa om å følge nøye med på kva slags utslag dette vil få for yrkeshemma under utdanning, og ber Regjeringa om å koma tilbake til Stortinget med ei evaluering i løpet av 2003".

I 2003 og 2004 ble det så innført begrensninger i utdanning som attføringstiltak, i form av aldersgrense, varighet og kostnadstak. Arbeids- og velferdsetaten kan imidlertid gjøre unntak fra disse begrensningene, inkludert kostnadstaket, dersom det er påkrevd for at en person kan gjennomføre et nødvendig og hensiktsmessig skoletiltak.

I en evaluering i 2006 fant ECON relativt små effekter av kostnadstaket som ble innført fra 2003. Kostnadstaket berører bare dem som i utgangspunktet ville ønske å ta en utdanning hvor kostnadene er høyere enn taket. ECON anslo at det kunne dreie seg om i overkant av 1000 personer årlig. Det var om lag 13 000 personer årlig som begynte på en utdanning under attføring i den undersøkte perioden. Det ble ikke funnet tegn til at kostnadstaket hadde ført til at færre søkte attføring, at færre begynte på skoletiltak, at ventetiden før skolestart hadde økt eller at varigheten av skoletiltakene endret seg i den ene eller den andre retningen. Man fant imidlertid at de samlede utbetalingene av stønad til skole gikk ned blant annet gjennom en vridning fra private til offentlig skoler og fra dyrere til billigere utdanninger. En del skoler hadde også redusert sine priser som en følge av kostnadstaket.

Representantenes forslag om endring av kostnadstaket er dels begrunnet i en bekymring for at dette begrenser mulighetene for utdanning som attføringstiltak og dels i at dette fører til at de private fagskolene ikke kan opprettholde driften med de satsene som nå gjelder for utdanning som attføringstiltak.

Som arbeids- og inkluderingsminister er jeg opp-tatt av eventuelle effekter av regelverket på mulighe-

tene for at individer som har behov for det, kan få gode attføringsløp som fører til at flere kommer i varig arbeid. Ifølge Arbeids- og velferdsdirektoratet har innføring av kostnadstaket ikke medført særlig uro blant brukerne. Kostnadstaket må imidlertid antas å kanalisere flere brukere over på det offentlige skoletilbudet eller til rimeligere tilbud.

I representantforslaget argumenteres det med at det vil gi mer langvarige (4-6 år) og kostbare løp om mange velger offentlig høyskoleutdanning som alternativ til kortere praktisk rettede utdanninger, blant annet fordi 2/3 av de yrkeshemmede vil måtte skaffe seg studiekompetanse først.

Grunnen til at private utdanningstilbud velges som attføringstiltak kan være at de i mange tilfelle er korte og yrkesrettede. I den grad et privat skoletilbud innebærer redusert tid på attføringsytelser i forhold til andre hensiktsmessige alternativer, foreligger det et innsparingspotensial. Ifølge Arbeids- og velferdsdirektoratet vil et tilbud av lengre varighet imidlertid kunne gi bedre kompetanse, som kan gi et bedre grunnlag for jobbsøking og ikke minst forbli lenger i arbeid, evt. også med høyere inntekt.

Til de konkrete tiltakene som foreslås, oppgir Arbeids- og velferdsdirektoratet at det kan være

vanskelig å praktisere et unntak for "utdanning som krever særskilt kostbart utstyr" i konkrete individuelle vurderinger av hensiktsmessige attføringsløp. Vurderingen vil måtte berøre hvilke typer maskiner og annet utstyr som skolen stiller til rådighet for elevene, noe som kan bli svært komplisert. Jeg mener på denne bakgrunn at en ikke bør innføre et slikt unntak.

Jeg kan heller ikke se at erfaringene med kostnadstaket sett fra et attføringsperspektiv tilsier at det er grunnlag for å gjennomføre den foreslåtte endringen nå. Jeg ser imidlertid ikke bort fra at en bør vurdere om det er grunnlag for en viss justering av kostnadstaket for utdanning som attføringsstønning, blant annet i lys av at det har vært holdt nominelt uendret siden 2003.

Departementet arbeider for tiden med oppfølgingen av St.meld. nr. 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering. I dette arbeidet inngår at en også ser på de ulike stønninger i folketrygdloven. Det vil være naturlig at en i forbindelse med dette arbeidet også vurderer nærmere begrensningene som er satt i forhold til stønningene for skolegangstiltaket under attføring.

